

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2019.6.11.
COM(2019) 266 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**A 2017-es Európa Kulturális Fővárosai (Páfosz és Aarhus) eseménysorozat utólagos
értékelése**

{SWD(2019) 203 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

A 2017-es Európa Kulturális Fővárosai (Páfosz és Aarhus) eseménysorozat utólagos értékelése

1. BEVEZETÉS

E jelentést a Bizottság az Európa kulturális fővárosa eseménysorozat 2007–2019. évekre szóló közösségi fellépésének megállapításáról szóló, 2006. október 24-i 1622/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozat 12. cikkének értelmében terjeszti elő¹, amely szerint minden évben gondoskodnia kell az Európa Kulturális Fővárosa eseménysorozat előző évi eredményeinek külső és független értékeléséről², és erről jelentést kell benyújtania az illetékes európai intézményeknek és szervezeteknek.

Az utólagos értékelés megállapításait és módszertanát részletesebben az értékelést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum tartalmazza.

2. A FELLÉPÉS HÁTTERE

2.1. Az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) eseménysorozathoz kapcsolódó uniós fellépés

Az Európa Kulturális Fővárosa eseménysorozat 1985-ös, kormányközi szinten való elindulása óta³ a program folyamatosan alakult, majd 1999-re teljes értékű uniós fellépéssé vált⁴. Jelenleg a 445/2014/EU határozat⁵ szabályozza, de a 2019-ig Európa Kulturális Fővárosainak kijelölt városokról az 1622/2006/EK határozat rendelkezik.

Az EKF-fellépés célja, hogy hangsúlyozza az európai kultúrák gazdagságát, sokféleségét és közös jegyeit, ezáltal ösztönözve az európai polgárok közötti nagyobb fokú megértést. Célja az is, hogy a városok hosszú távú kulturális alapú fejlődését a kifejezés szélesebb értelmében véve elősegítse, ami magában foglalja a társadalmi-gazdasági hatásokat, az európai kulturális szereplők, művészek és városok közötti együttműködés megerősítését, valamint a helyi (és külföldi) polgárok kultúrába történő bevonását és abban való részvételét.

2.2. A 2017-es Európa Kulturális Fővárosai kiválasztási és ellenőrzési folyamata

Az 1622/2006/EK határozat szerint 2017-ben Ciprus és Dánia volt az a két tagállam, amelyet megilletett az EKF megrendezésének joga.

A két tagállam illetékes hatóságai (vagyis az illetékes kulturális minisztériumok) párhuzamosan folytatták le a kétszakaszos kiválasztási folyamatokat (előválogatás és végleges ajánlás). A pályázó városok által benyújtott pályázatokat az 1622/2006/EK határozatban

¹ HL L 304., 2006.11.3., 1. o.

² Az értékelés teljes szövege elérhető itt: <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/ecoc-2017-evaluation-en.pdf>

³ A Tanács ülésén részt vevő, a kulturális ügyekért felelős miniszterek 1985. június 13-i állásfoglalása a „Kultúra Európai Városa” évente megrendezésre kerülő eseménysorozatról (85/C 153/02).

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1419/1999/EK határozata (1999. május 25.) a Kultúra Európai Fővárosa eseménysorozat 2005–2019. évekre szóló közösségi cselekvési programjának megállapításáról (HL L 166., 1999.7.1., 1. o.). E határozatot a 649/2005/EK európai parlamenti és tanácsi határozat (HL L 117., 2005.5.4.) módosította.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 445/2014/EU határozata (2014. április 16.) az Európa kulturális fővárosa kezdeményezés 2020–2033. évekre szóló uniós fellépésének létrehozásáról (HL L 132., 2014.5.3.).

megállapított célkitűzések és feltételek alapján egy tizenhárom tagú testület bírálta el, melynek tagjaiból hatot az érintett tagállam, hetet pedig az európai uniós intézmények és szervezetek jelölnek ki. Ciprusban három város, míg Dániában két város vett részt a versenyben. Az előzetes és a végleges kiválasztási szakaszra 2011-ben és 2012-ben került sor, és a folyamat végén a testület azt javasolta, hogy a 2017-es Európa Kulturális Fővárosai címet Páfosz és Aarhus kapja⁶. 2013 májusában az Európai Unió Tanácsa hivatalosan is Európa Kulturális Fővárosainak jelölte ki a két várost⁷.

Ezt követően mindkét város ellenőrzési intézkedéseken ment keresztül: az európai uniós intézmények és szervezetek által kinevezett hét független szakértőből álló testület nyomon követte és irányította a városok előkészületeinek előrehaladását, és kiegészítő feladatként biztosította annak a programnak és azoknak a vállalatoknak a teljesülését, amelyek alapján a városokat kiválasztották. Páfosz és Aarhus képviselői két hivatalos ellenőrzési ülésen vettek részt, amelyeket a Bizottság hívott össze 2014 őszén és 2016 tavaszán. Az ellenőrzési folyamat befejeztével a testület pozitív ajánlást tett a Bizottságnak arra vonatkozóan, hogy mindkét városnak ítélje oda a Melina Mercouri tiszteletére alapított, 1,5 millió EUR összegű díjat. A Kreatív Európa program⁸ keretében finanszírozott pénzdíjat 2016 őszén fizették ki a két EKF-nek.

2.3. A két 2017-es EKF témái és középpontja

A nyugat-ciprusi Páfosz történelme a neolitikumig vezethető vissza. A város és az ország egésze a Földközi-tenger keleti részén áthaladó útvonalak találkozásánál helyezkedik el, ezért ez a terület multikulturális olvasztótégely. A csupán 35 000 lakossal rendelkező Páfosz ezenkívül az eddigi egyik legkisebb EKF. A „Páfosz 2017” program központi elképzelése az ókori hagyományokon alapult, amikor a kultúra nyitott tereken fejlődött. A kulturális program fontos részét képező „nyitott kultúragyár” („Open Culture Factory” – e kifejezés gyakran szerepelt a pályázati anyagban) ígéretet tett arra, hogy Páfosz valamennyi területére és közösségére elkalauzol, megjeleníti a „Páfosz 2017” program tevékenységeit, valamint mindenki számára megteremtí a kommunikáció és az együttműködés közös terét. A központi ötlet nem csupán a nyílt terekről szólt, hanem a tolerancia, az elfogadás, az ösztönzés és a különböző kultúrák, ötletek és hitek integrációja iránti nyitottságról is.

A páfoszi EKF célját mottója fejezte ki: „Kontinensek összekapcsolása – kultúrák összekötése”. A mottó tükrözte a Páfosz szeparáltan élő lakosai közötti összeköttetés és összekapcsolódás iránti igényt, beleértve az állandó lakosokat, a látogatókat és a bevándorlókat. Rámutatott továbbá arra, milyen fontos a város elszórt területeinek összekapcsolása és Páfosz teljes tartományának közös térré történő átalakítása, amelyen valamennyi polgára osztozhat mind szó szerinti, mind pedig átvitt értelemben. Végezetül rámutatott arra, hogy különböző projekteken keresztül át kell hidalni a ciprusi görög és ciprusi török közösségek közötti különbségeket.

Aarhust a 8. században alapították megerősített viking településként egy folyótorkolatnál kialakult természetes öbölben. Az elmúlt tíz évben Aarhus jelentős mértékben megnövekedett, aminek köszönhetően több mint 15 000 lakossal bővült a lakossága (amely jelenleg 335 000 lakosra tehető), valamint 20 000 új munkahely jött létre, legtöbbjük a

⁶ A testület valamennyi előválasztási, végső kiválasztási és ellenőrzési jelentése elérhető a következő weboldalon: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm

⁷ A Tanács 2013/286/EU határozata (2013. május 17.) az Európa Kulturális Fővárosa címet 2017-ben viselő dániai és ciprusi város kijelöléséről, valamint az Európa Kulturális Fővárosa címet 2018-ban viselő máltai város kijelöléséről (HL L 162, 2013.6.14.).

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 1295/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a Kreatív Európa program (2014–2020) létrehozásáról és az 1718/2006/EK, az 1855/2006/EK és az 1041/2009/EK határozatok hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20.).

tudásalapú, a szolgáltatási és az innovációs ágazatban. Ez továbbá a 2007-ben létrehozott öt régió egyikének, a Közép-Dániai Régiónak a legnagyobb városa. Aarhus EKF-re való pályázására a város fejlesztésére irányuló nagyobb terv részeként került sor, amely a tengerparti rész kiépítését és infrastrukturális fejlesztését helyezte középpontba, beleértve a „Dokk1”-et, amely egy új állami könyvtárat és művészeti installációknak helyet adó kulturális központot foglal magában. A pályázat célja továbbá az volt, hogy előmozdítsa a 19 települést összefogó Közép-Dániai-Régió belüli egységesebb kormányzást.

Az „Aarhus 2017” a „Let’s Rethink” („Gondoljuk át”) narratívájában jelent meg. Az általános cél az volt, hogy a kulturális élmények révén szemléletváltás történjen a városban, a Közép-Dániai Régióban és Európában, és nagyobb hangsúly kerüljön az európai uniós projekt három kulcsfontosságú értékére: a fenntarthatóságra, a sokszínűségre és a demokráciára. A kulturális program a négy évszak köré épült, amelyek mindegyikét szabadtéri, nagyszabású MEGA-esemény nyitott meg. Az egyes évszakokban három „Full Moon” eseményre is sor került, amelyek kevésbé voltak nagyszabásúak, mint a MEGA-események. Ezekon az eseményeken kívül a program több mint 350 művészeti és kulturális projektet, konferenciát és fesztivált foglalt magában.

3. ÉRTÉKELÉS

3.1. Az értékelés háttere

Az értékelés a két 2017-es EKF-program végrehajtását és eredményeit vizsgálja a teljes életcikluson keresztül, vagyis a korai kezdetektől a fenntarthatóságon át egészen az örökségi szempontokig.

Ezenkívül a két 2017-es EKF relevanciáját, hatékonyságát és eredményességét értékeli. Megvizsgálja továbbá az uniós hozzáadott értéket, valamint az EKF-fellépés⁹ koherenciáját és más uniós kezdeményezésekkel való komplementaritását. Végezetül levonja a két programból származó következtetéseket.

3.2. A választott megközelítés módszertana és korlátai

Az értékelést és annak módszertanát úgy alakították ki, hogy megfeleljen az 1622/2006/EK határozatban előírt követelményeknek, és elősegítse az EKF-fellépés megvalósításának és eredményeinek részletesebb megismerését. Különösen értékes lehetőséget teremt az elmúlt év kritikus szemmel való újraértékelésére, hogy a két vendéglátó város új tapasztalatai alapján tanulságokra és ajánlásokra lehessen rámutatni jelenlegi tudásunk és ismereteink átalakításához.

Az EKF korábbi értékeléseit illetően a beavatkozási logika az 1622/2006/EK határozattal összhangban álló célkitűzések hierarchiáján alapul.

Annak érdekében, hogy az eredmények összehasonlíthatók legyenek, ezen értékelés módszertana az EKF-fellépés korábban elvégzett értékeléseinek adatgyűjtési és -elemzési megközelítését követte¹⁰.

Az értékelés két adattípuson és a hozzájuk tartozó forráson alapul:

- a helyszínen begyűjtött vagy az EKF-ek által rendelkezésre bocsátott elsődleges adatok, például interjúk, online kérdőívek és felmérések; az interjúk különösen a két EKF minél több szempontból való megismerésére törekedtek, ideértve a

⁹ 1622/2006/EK határozat.

¹⁰ Lásd a korábbi értékelő jelentéseket az alábbi honlapon: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

projektirányítási csoportok, a helyi és nemzeti szintű politikai döntéshozók, valamint a kulturális élet fő szereplőinek nézeteit, a program lebonyolításában részt vevő számos partner, illetve a tényleges projekteket vezető vagy azokban részt vevő szervezetek egy kisebb mintájának szempontjait is. A korábbi EKF-értékelésekkel ellentétben ez az értékelés nyilvános konzultációt is magában foglalt, amely nyitott, inkluzív és hozzáférhető csatorna, amelyen keresztül be lehetett építeni az emberek és a szervezetek gondolatait és véleményét az EKF-értékelésbe;

- A másodlagos adatforrások közé az uniós dokumentumok, eredeti ajánlatok és pályázatok, a pályázati folyamatokhoz kapcsolódó belső jelentések, ellenőrzési és értékelő jelentések, az EKF-ek által készített vagy megbízásba adott tanulmányok és jelentések, a programleírások, valamint a promóciós anyagok és weboldalak, továbbá a kultúrával és a turizmussal kapcsolatos statisztikai adatok és az EKF-ek által a finanszírozással, a tevékenységekkel és az eredményekkel kapcsolatban benyújtott számszerűsített adatok tartoztak.

A korábbi utólagos EKF-értékelésekhez hasonlóan a Bizottság úgy véli, hogy az elfogadott módszertan alkalmas olyan jelentés elkészítésére, amely jó kiindulási alapot nyújt ahhoz, hogy az EKF teljesítményével kapcsolatban észszerű következtetéseket lehessen levonni.

Ugyanakkor ahogyan az a tavalyi jelentésben is szerepelt, a városról a cím elnyerését megelőzően, a cím viselésének évében és az EKF-év végrehajtását követően elkészített összehasonlító tanulmányba integrálható alapadatok hiánya továbbra is korlátokat jelent. Ezen adatok elengedhetetlenek az EKF-fellépés városra gyakorolt tényleges hatásával kapcsolatos kiegyensúlyozott perspektíva eléréséhez, melyet egy szilárd és terjedelmes adatbázis támaszt alá.

Azonban az értékelési munkára elkülönített költségvetés (körülbelül évente 75 000 EUR) arányos az EKF-nek helyet adó városok számára az EU által közvetlenül biztosított uniós támogatás mérsékelt szintjével (1,5 millió EUR összegű Melina Mercouri-díj), ami nem teszi lehetővé egy előzetes („alap”) tanulmány és egy utólagos képet nyújtó („ex-post”) tanulmány elkészítését. A szerény költségvetés további következménye, hogy az elsődleges adatok összegyűjtése inkább minőségi, mintsem mennyiségi jellegű; habár a minőségi adatok továbbra is komoly jelentőséggel bírnak az értékelés során, az adatforrások sokszínűségének hiánya alacsonyabb megbízhatósághoz vezet, például az EKF-eseménysorozat kultúrában való szélesebb körű részvételre gyakorolt objektív eredményeinek és hatásainak bizonyítása során.

Ezenkívül konzultációs eszközként az utólagos EKF-értékelés során először tesztelt nyilvános konzultáció viszonylag kis számú megállapítást biztosított, mivel összesen csupán 76 válasz érkezett. Ez talán érthető, mivel a kérdőív kitöltéséhez a válaszadónak ismernie kellett a városokban megrendezett EKF-programokat (és azokon ideális esetben részt kellett vennie).

Ennek következtében a jelentés és annak következtetései inkább terjedelmes minőségi adatokon (pl. az eltérő típusú érdekelt felek nézetein és véleményén), mintsem a mennyiségi adatok átfogó készletén alapulnak.

A Bizottság teljes mértékben tisztában van ezekkel a korlátokkal – és el is fogadja azokat –, amelyeket már meghatározott és közölt az EKF-kezdeményezés 2020–2033. évekre szóló uniós fellépésének létrehozásáról szóló határozati javaslatát kísérő szolgálati munkadokumentumban¹¹ és az EKF utólagos értékeléseiről szóló korábbi jelentéseiben.

¹¹ Lásd: SWD(2012) 226 final, 2.4.4. pont.

E nehézségre tekintettel az Európai Parlament és a Tanács által végül ezt követően elfogadott bizottsági javaslat és határozat¹² rendelkezik arról, hogy maguk a kijelölt városok legyenek az értékelési eljárás fő végrehajtói, mivel ők az EKF-fellépés fő finanszírozói és kedvezményezettjei, és inkább rendelkeznek alapadatokkal és jobb helyzetben vannak a cím hatásával kapcsolatos elsődleges adatok összegyűjtéséhez.

Ezen új kötelezettség értelmében – a Bizottság helyett – az EKF-nek kell elvégeznie a programév utólagos értékelését, ez azonban csak 2020-tól lép életbe. A 2018-as és 2019-es EKF esetében a Bizottság továbbra is elvégzi a saját értékelését a fent ismertetett korlátozásokkal. A Bizottság egy későbbi szakaszban több EKF-évet magában foglaló, általános értékelést is fog végezni, ami lehetővé teszi az EKF-fellépés hosszú távú hatásának felmérését a 445/2014/EU határozattal összhangban.

Érdeemes továbbá hangsúlyozni, hogy Páfosz és Aarhus helyi kutatási tevékenységeket rendelt meg a páfoszi Neapolisz Egyetemtől és az Aarhusi Egyetemtől az EKF hatásának jobb megértése érdekében, és e tevékenységek eredményei beépültek a Bizottság értékelésébe, ahol lehetséges volt.

Összefoglalva, a mennyiségi adatok és egyéb független bizonyítékok hiánya ellenére a Bizottság szerint az összegyűjtött bizonyítékok eléggé megbízhatóak az értékelés alátámasztásához, és egyetért annak átfogó értékelésével és következtetéseivel, melyekről úgy tartja, hogy általánosságban véve valós és tájékoztatáson alapuló képet nyújtanak a 2017. évi EKF-fellépésről.

4. FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

4.1. Az Európa Kulturális Fővárosai fellépés és a 2017-es EKF relevanciája

Az értékelés megállapításai szerint a két vendéglátó város az Európai Unió működéséről szóló szerződés 167. cikkével összhangban álló és annak szempontjából releváns kulturális programokat dolgozott ki és hajtott végre az Uniónak „a tagállamok kultúrájának virágzásához” való hozzájárulását tekintve. Az EKF-eseményorozat megrendezése a gazdasági és társadalmi fejlődéshez is hozzájárult a két városban, ami megfelel az 1622/2006/EK határozatnak.

Az értékelés megállapította, hogy bár Páfosz programja a korábbi EKF-programokhoz képest kisebb szabású volt (főleg a város kis mérete miatt), sikeresen hangsúlyozta Páfosz kulturális örökségét európai kontextusban, a városon belüli és kívüli emberek közötti összekapcsolódást (és az az iránti igényt), valamint az interkulturális párbeszéd iránti igényt. Segített továbbá mind a helyi, mind pedig a külföldi közönségnek abban, hogy többet tudjanak meg a ciprusi kultúráról, és jobban megismerjenek más kultúrákat és hagyományokat.

Aarhus pontos hosszú távú célkitűzésekkel rendelkező és az európai sokszínűséget hangsúlyozó programot dolgozott ki, mely koherens kölcsönhatásban áll a szélesebb körű városfejlesztési stratégiával is; a program a város tudatosságának és láthatóságának további erősítésére összpontosított, hazai és külföldi turistákat vonzva, a város kulturális infrastruktúráit javítva, a közönséget és a proaktív polgárok kulturális tevékenységekben való részvételét növelve. A program fontos regionális dimenzióval is rendelkezett az újonnan létrehozott Közép-Dániai Régió kontextusában.

¹² 445/2014/EU európai parlamenti és tanácsi határozat, lásd az 5. lábjegyzetet.

4.2. Hatékonyság

A rendelkezésre álló bizonyítékok összességében azt mutatják, hogy az EKF továbbra is hatékony uniós fellépés, amely uniós szinten jó megtérülést hoz a viszonylag szerény léptékű uniós beruházáshoz képest: a cím odaítélése önmagában jelentős multiplikátorhatást gyakorol az eseménysorozatnak otthont adó városok által az EKF kulturális programjának megtervezésére és megvalósítására szánt támogatás összegére, valamint az érdekeltek – többek között a regionális és nemzeti hatóságok és magánszektorbeli hozzájárulók – széles körénél jelentős mértékben növeli az érdeklődést és a finanszírozási hajlandóságot. Továbbá a Melina Mercouri-díj abszolút értéke – ami az Európai Uniótól az eseménysorozatnak otthont adó városoknak adott egyetlen közvetlen pénzbeli hozzájárulás – az EKF összköltségéhez képest mérsékelt (EKF-enként 1,5 millió EUR): a 2017-es EKF működési kiadásai Aarhus esetében körülbelül 66,7 millió EUR-t, Páfosz esetében pedig 8,5 millió EUR-t tettek ki.

Városi szinten mind Páfosz, mind pedig Aarhus erős és sikeres végrehajtási mechanizmust és irányítási intézkedéseket alakított ki, és mindkét város főleg nemzeti, regionális és helyi, illetve – kisebb mértékben – uniós forrásokat vett igénybe a rendszeres éves kulturális tevékenységeiket kiegészítő, magas művészi színvonalú kulturális programok megvalósításához.

Mindazonáltal az értékelés rámutat arra is, hogy az EKF megrendezése továbbra is erőforrásigényes választás, amely az előkészítő évek során hosszú távú, adott esetben nehezen teljesíthető elköteleződést jelent: Páfosz tényleges költségvetése például az eredeti pályázati szakaszban tervezetthez képest jelentősen (mintegy 60 %-kal) csökkent, aminek a túl ambiciózus eredeti javaslat, továbbá az állami költségvetési ágazatokra minden területi szinten nagy nyomást helyező pénzügyi válság volt az oka.

4.3. Eredményesség

Az Európa Kulturális Fővárosa cím mindkét birtokosa sikeresnek bizonyult a pályázataikban meghatározott rövid távú célok elérésében, elsősorban az európai dimenzióval bíró és hangsúlyos polgári részvétellel zajló kiterjedt és innovatív kulturális programok megvalósításában. A célkitűzések végrehajtásához mérve Páfosz teljesítményét azonban korlátozta az, hogy a költségvetés jelentősen csökkent a pályázatban javasolt számokhoz képest. Habár teljesen eltérő jövőképekkel, programokkal és végrehajtási stílusokkal rendelkeztek, mindkét város eredményesen használta fel az EKF címet az európai visszhangot keltő helyi érdekeltségű témák felderítésére és megfogalmazására.

2017-ben mindkét EKF növelte az érintett városok kulturális kínálatának mértékét, sokszínűségét és európai dimenzióját, és olyan kulturális programokat mutatott be, amelyek a korábbi évek kulturális alapkínálatánál kiterjedtebbek, sokszínűbbek, innovatívabbak és nemzetközibbek voltak. Aarhusban például 442, míg Páfoszban 168 fő projekt megvalósítására került sor, amelyek többsége túlmutatott a két város rendes éves programtervén. Ezenkívül Aarhusban 1200 nemzetközi művész járult hozzá a programhoz, és a projektek 79 %-át jellemezte nemzetközi partnerek bevonása és/vagy Európán belüli kulturális csere, míg Páfoszban a projektek 29 %-a volt nemzetközi produkció, további 11 %-uk pedig ciprusi és nemzetközi művészek közötti együttműködés volt. 2017 során mindkét EKF szélesítette a kultúrához való hozzáférést és az abban való részvételt, bár ezt a 3,3 milliós közönség Aarhusban jobban igazolta, mint Páfoszban. Mindkét EKF segítette a helyi kulturális és kreatív ágazatok kulturális kapacitásának és más ágazatokkal való összeköttetésének megerősítésében. Az „Aarhus 2017” például növelte a kultúra szponzorálását, és gazdasági előnyöket teremtett a kulturális és kreatív ágazatok számára. A „Páfosz 2017” megerősítette a közönségépítést, katalizátorként szolgált a kulturális infrastrukturális beruházások terén, és fejlesztette a helyi kulturális üzemeltetők készségeit és

kapacitását. Az EKF a kultúrán keresztül erősítette Aarhus nemzetközi arculatát, míg Páfoszban az EKF segített abban, hogy a kulturális közönség még inkább nemzetközivé váljon.

Az értékelés végezetül arra a következtetésre jut, hogy a 2017-es két EKF-eseménysorozat nagyon eltérő lehetőségeket kínál tevékenységei és a továbbfejlesztett kulturális irányítás fenntarthatósága számára. Aarhus esetében az EKF-projekt a kulturális üzemeltetők által szerzett készségeken és tapasztalatokon, a polgárok bevonásán, a nagyobb közönségeken és a jelentősebb nemzetközi arculaton keresztül hosszú távú hatásokra irányuló potenciált alakított ki. Páfosz esetében is érzékelhetők lesznek hosszú távú előnyök, nem sok minden történt azonban maximális kihasználásuk érdekében.

4.4. Koherencia

Az EKF-fellépés számos uniós szakpolitika és program szempontjából lényeges és kiegészítő jellegű, és nemcsak a kulturális szereplőkre, hanem a foglalkoztatásban (például a kapacitásépítésre gyakorolt hatásán keresztül) vagy a turizmusban érdekelt felekre (Aarhus térségében a szállodai éjszakák száma például 10,9 %-kal nőtt 2017-ben) is hatással van.

Az EKF-fellépés továbbá a címet birtokló egyes városok kontextusától függően az Európai Strukturális és Beruházási Alappal is koherens és kiegészíti azt. Páfosz esetében a 2017 előtti években ERFA-források felhasználásával került sor a városközpont átalakításához és a fő helyszínek – például a színház és a mozi – felújításához kapcsolódó alapvető beruházások társfinanszírozására.

4.5. Uniós hozzáadott érték

Amint azt fentebb említettük és bemutattuk, az EKF-fellépés akkora hatást ért el, amekkorát a tagállami fellépések önmagukban nem lettek volna képesek elérni.

A „címke” önmagában kulcsfontosságú eleme az EKF-fellépés uniós hozzáadott értékének, mivel jelentős érdeklődést vált ki nemcsak a városi érdekelt felekből, hanem jóval messzebről is, és kiváló lehetőségeket kínál az európai együttműködésre a partnerség és bevált gyakorlatok átadása szempontjából, például az EKF lebonyolításához szükséges szilárd irányítás felépítése terén, ami megnöveli a helyi kulturális szervezetek kapacitását vagy projektötleteket vonz a helyi lakosok részéről.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A Bizottság e jelentésből azt a következtetést vonja le, hogy az EKF-fellépés uniós szinten továbbra is releváns marad, valamint nagyon hasznosnak bizonyul az eseménysorozatnak otthont adó városok számára, és olyan kiterjedt kulturális programok létrehozására nyújt lehetőséget, amelyek pozitív eredményeit és hatásait a jelenlegi értékelési szakaszban még nem lehet teljes körűen felmérni, mivel nem múlt el elég idő az EKF-eseménysorozat évének lebonyolítását követően. Ennek értékelésére a fent említett hosszú távú értékelés keretében egy későbbi szakaszban kerülhet sor.

A Bizottság megállapítja továbbá, hogy a 2017-es cím két birtokosa által megvalósított programok összhangban álltak az EKF-fellépés célkitűzéseivel; tükrözték annak európai dimenzióját, bevontak helyi lakosokat és szereplőket, és szélesítették a kultúrához való hozzáférést és az abban való részvételt 2017 során, bár Aarhus esetében ez jobban érzékelhető, mint Páfoszban, ami jelentős mértékben abból fakad, hogy ez utóbbi korlátozott költségvetéssel rendelkezett. Az EKF-ek segítettek a helyi kulturális és kreatív ágazatok kulturális kapacitásának és más ágazatokkal való összeköttetésének megerősítésében. Az EKF a kultúrán keresztül erősítette Aarhus nemzetközi arculatát, míg az EKF mindkét városban

segített abban, hogy a kulturális közönség még inkább nemzetközivé váljon. Az EKF-év mindkét esetben hagy maga után némi örökséget (mind fizikai, mind pedig nem kézzel fogható formában), azonban Páfoszban hiányzik a megfelelő utógondozási stratégia, ami jól mutatja, hogy az utógondozás mindig kihívás lesz az EKF-nek helyet adó kisebb városokban.

E főbb megállapítások megerősítik a 2016-os és korábbi EKF-értékelésekből származó megállapításokat, azaz az EKF-cím birtokosai a városok szokásos éves kulturális kínálatánál jóval kiterjedtebb és innovatívabb kulturális programokat valósítanak meg, melyek erőteljes európai dimenzióval rendelkeznek és bevonják a helyi polgárokat, valamint a nemzetközi látogatókat az EKF-fellépés és a Szerződés célkitűzéseivel összhangban.

Az értékelésből korlátozott számú fejlesztendő elem emelhető ki, különös tekintettel az intézményi keretek kellő időben való kialakítására, az erőteljes politikai támogatást élvező, stabil és hatékony végrehajtó csapat létrehozására, a nemzeti támogatás és részvétel biztosítására, az ellenőrzés és művészi függetlenség közötti megfelelő egyensúly biztosítására, a kulturális szereplők kötelezettségvállalásának betartására, az európai együttműködés kulturális programba való foglalására és ezzel egyidejűleg a kulturális tevékenységekben való részvétel aktív kiszélesítésére, és az utógondozási stratégia korai szakaszban való megtervezésére¹³.

A Bizottság által az 1622/2006/EK határozat 12. cikkével összhangban elvégzett éves értékelés alkalmazási köre és hossza nem teszi lehetővé az EKF hosszú távú hatásának vizsgálatát. A Bizottság ezért készen áll arra, hogy ezt a hatást a 2014/445/EU határozat 16. cikkében előírt értékelési gyakorlat részeként vizsgálja felül. Ezen értékelés keretében európai összefüggésbe kell helyezni Európa korábbi kulturális fővárosait, lehetővé téve az összehasonlítást, valamint Európa jövőbeli kulturális fővárosai és minden európai város számára a hasznos tanulságok levonását. Az „Európa Kulturális Fővárosai: sikerstratégiák és hosszú távú hatások” című, 2017 decemberében közzétett tanulmány¹⁴ eredményeire építve ez lehetővé fogja tenni a hosszú távú hatások elemzését.

Ezenkívül többet kell tenni azért, hogy a kijelölt és leendő EKF-eket segítségét kapjanak az értékelési megközelítés kiválasztásában, beleértve a nagy adathalmazok használatát. Ennek érdekében a Bizottság 2018 közepén frissítette a városok saját értékeléseivel kapcsolatos iránymutatását, amely most magában foglalja a „nagy adathalmaz” kifejezést¹⁵. A Bizottság továbbá 2018 szeptemberében pályázati felhívást tett közzé abból a célból, hogy összegyűjtse a szakismereteket és kapacitásépítési szolgáltatásokat, valamint egymástól történő tanulási lehetőségeket nyújtson az EKF későbbi végrehajtó csapatainak. A felhívásban szereplő képzési csomagok magukban foglalják a nyomon követés és az értékelés témáját. A vállalkozó kiválasztására 2019 első felében kerül sor.

A nyomonkövetési intézkedéseket illetően a Bizottság rámutat arra, hogy a testülettel jelenleg párbeszédet folytat arról, hogyan lehet a legjobban biztosítani, hogy a leendő EKF-ek betartsák a pályázatukban vállalt kötelezettségeket, különös tekintettel a pénzügyi vállalásokra. A testület által létrehozott eredmény- és nyomonkövetési jelentések már most is kiemelten foglalkoznak a 445/2014/EU határozatban foglalt kiválasztási feltételek által érintett kérdésekkel.

Végezetül az EKF-oldalak Europa-portálon való láthatóságával kapcsolatban a Bizottság kiemeli, hogy jelenleg tart a „Kultúra” és a „Kreatív Európa” weboldalak felülvizsgálata,

¹³ Lásd az előző ajánlások jegyzékét az alábbi címen: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/ecoc-compendium-recommendations_en.pdf

¹⁴ Lásd: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET\(2013\)513985_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET(2013)513985_EN.pdf)

¹⁵ Lásd: <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/guidelines-for-cities-own-evaluations-modmai18.doc.pdf>

valamint mérlegelni fogja, hogy ezeken a weboldalakon miként jeleníthető meg jobban az EKF-fellépés.